

Pravno-proceduralne dileme

Author: IWPR
ICTY

Obilje dokaznog materijala koje su tužioci do sada izneli u predmetu protiv Slobodana Miloševića je gotovo jednako komplikovano kao i zločini za koje ga optužnica tereti, i njegova uloga u njima. Dok se tužioci bore da dokažu navode optužnice unutar granica koje su im nametnuli Pretresno veće i Miloševićeva bolest, sudije nastoje da uravnoteže prava optuženog (koji se sam brani) na fer i nepristrasno suđenje, sa svojom obavezom da zadovolje pravdu u što je moguće kraćem roku. Optuženog sve to malo interesuje, osim što insistira na tome da unakrsno ispituje sve svedoke.

Sve to utiče na način i na sadržaj nastupa tužilaštva. Pretresno veće je nedavno odbacilo dva njihova predloga kojima su hteli da ubrzaju suđenje. Tužilaštvo planira da uloži žalbu na jednu od ovih odluka. Tužioci su takođe uložili molbu da se produži rok za iznošenje dokaza optužnice, čime su hteli da prebace na Veće svu odgovornost za to kolika količina i koji dokazi će biti izneti.

ZAPISNICI SA DRUGIH SUĐENJA: Jedan od predloga tužilaštva odnosio se na pravilo 92bis (D): ' Veće može da uvrsti u spis stenogram iskaza koje je svedok dao u postupku pred Međunarodnim sudom kojim se dokazuje nešto drugo, a ne dela i ponašanje optuženog.' Kancelarija tužilaštva je tražila od Veća da prihvati zapisnike saslušanja osam svedoka koji su svedočili u suđenju Dokmanoviću, koje je prekinuto zbog smrti optuženog. Dokazi su se odnosili na ubistva 250 Hrvata i drugih ne-Srba iz vukovarske bolnice na poljoprivrdnom dobu Ovčara. Tužioci su tvrdili da su u pitanju kriminalni dokazi, t.j. dokazi da je do pokolja civila zaista došlo. Milošević nije optužen za lično učešće u ovom zločinu, nego za svoju odgovornost za ponašanje izvršilaca zločina. U takvim slučajevima, Pravilo 92bis (D) dozvoljava da se uštedi vreme i novac tako što se svedoci ne pozivaju ponovo pred Sud da bi dali identičnu izjavu.

Čak i u slučajevima kada Pretresno veće proceni da može da prihvati ovakve dokaze sa drugog suđenja, jer da se oni ne odnose direktno na ponašanje i dela optuženog, trebaju još i da odluče da li 'će tražiti prisustvo svedoka radi unakrsnog ispitivanja' [Pravilo 92bis(E)]. Pretresno veće u jednom drugom predmetu je odlučilo da 'među razlozima koji trebaju da budu uzeti u obzir je i da li zapisnik dokazuje ključni [ili sporedni] element optužnice, i da li su svedoci adekvatno unakrsno ispitani o temama koje su relevantne za odbranu u novom suđenju.' Iz ovoga se vidi da je Veće uzelo u obzir da različiti optuženici imaju različite interese i različite strategije odbrane. Jedan optuženi može da odabere da ne ispituje svedoke o predmetu koji je od vitalnog interesa za drugog optuženog.

Kada su tužioci zatražili od Pretresnog veća u suđenju Miloševiću da uvaži zapisnike saslušanja osmero svedoka iz suđenja Dokmanoviću, Veće je ocenilo da su zapisnici prihvatljivi, ali da svedoci moraju da budu spremni da budu unakrsno ispitani od strane optuženog, s obzirom na to da se njihove izjave odnose 'direktno na stvari koje mogu da budu kritične za odbranu, a ... prethodno unakrsno ispitivanje nije adekvatno obradilo te teme...' Iako sudije nisu objasnili koji bi to detalji mogli da budu kritični za odbranu, ranije su usmeno rekli da je eventualno učešće JNA, odnosno VJ, jedan od njih. To je svakako jedan od ključnih elemenata u slučaju pokolja pacijenata iz vukovarske bolnice.

Po tome što tužioci nisu uložili žalbu na ovu odluku, čini se da se oni sa njom slažu. Ali, ušteda vremena nije znatna, s obzirom na to da je optuženom dato pravo da unakrsno ispita svedoke, pogotovo s obzirom na to da Milošević insistira da unakrsno ispituje svakog od njih, i to često o pitanjima koja su irelevantna za predmet. Profesionalni advokat bi bio neuporedivo efikasniji, a ako ne bi bio, Sud bi ga na to prisilio.

ČINJENICE IZ DRUGIH SUĐENJA: U nastojanju da uštede vreme, tužioci su predložili Pretresnom veću da formalno primi na znanje [t.j. da uvaži] činjenice koje su dokazane u prethodnim suđenjima pred Međunarodnim sudom (Pravilo 94(B)). Tužilaštvo je tražilo prijem 482 paragrafa iz četiri druga suđenja. Takođe su tražili da budu formalno uvažene sve činjenice koje je prihvatilo Pretresno veće u predmetu protiv Momčila Krajišnika (koji je još u prekrivičnom postupku.) Radi se ukupno o više od 600 paragrafa. Momčilo Krajišnik je optužen za učešće u zajedničkom krivičnom poduhvatu sa Miloševićem i ostalima optuženim za ratne zločine, zločine protiv čovečnosti i genocid u Bosni i Hercegovini.

Kao i Pravilo 92bis, Pravilo 94 ima za cilj uštedu vremena. Činjenice koje se ne odnose direktno na krivičnu odgovornost optuženog koje su neosporivo utvrđene u nekom drugom suđenju pred Međunarodnim sudom, ne trebaju da budu ponovo potvrđene u sledećem suđenju. Ali, Pravilo 94(B) ne određuje s+striktno u kojim situacijama je primenjivo: '(...) Pretresno veće može, nakon što je saslušalo strane, da odluči da formalno primi na znanje činjenice o kojima je presuđeno ili pismeni dokazni materijal iz drugih postupaka pred Međunarodnim sudom koji se odnose na pitanja od važnosti za tekuće suđenje.' Pretresnom veću je, dakle, ostavljena diskreciono pravo u ovoj odluci. U Miloševićevom predmetu, sudije su odlučili da odbace veći deo predloga tužilaštva.

Veće je formalno primilo na znaje činjenice iz samo 130 paragrafa, a od tužilaštva su zahtevali da dokažu činjenice iz preostala 252 i iz više od 600 paragrafa iz suđenja Krajišniku. Veće je tražilo pravo da se žali na ovu odluku. Stranka može da se žali na odluku veća u toku parnice samo u iznimnim situacijama, a i tada moraju da dobiju od veća dozvolu. Pravilo 73(B) Pravilnika Međunarodnog suda dozvoljava interlokutornu žalbu (žalbu za vreme parnice) 'ako se odluka tiče pitanja koje bi u značajnoj meri uticalo na pravedno i ekspeditivno vođenje postupka ili na ishod suđenja, i ako bi, po mišljenju Pretresnog veća, promptno rešenje Žalbenog veća znatno poboljšalo postupak.' Čini se jasnim da tužilaštvo ima uovomslučaju jaki razlog za ulaganje interlokutorne žalbe, s obzirom na to da je vreme od važnosti u ovom poredmetu. Pretresno veće bi trebalo da im dozvoli da ulože žalbu.

Tužilaštvo ima dvojake razloge za žalbu na ovu odluku Pretresnog veća. Sa jedne strane su 252 činjenična pasosa u četiri suđenja pred ovim sudom u kojima su sve mogućnosti žalbe iskorištene, što znači da su činjenice iz tih pasosa formalno prihvaćene kao neosporno istinite na najvišem nivou Međunarodnog suda za bivšu Jugoslaviju. Sa druge strane je preko 600 činjeničnih pasosa koje je prihvatilo Pretresno veće u Krajišnikovom predmetu. Miloševići amici curiae smatraju da veliki broj tih činjeničnih pasosa nije prošao kroz sve instance žalbe. Krajišnikovo Pretresno veće je formalno primilo k znanju činjenice koje nije osporavala ni jedna strana, ali i činjenice iz drugih suđenja koje nisu prošle sve instance žalbe. Prihativši i njih, Krajišnikovo Pretresno veće je pokazalo da formalno primanje činjenica na znanje znači samo da se pretpostavlja njihova tačnost, ali da ostaje mogućnost da će optuženi da ih uspešno ospori. Sudije u Miloševićevom veću na drugačiji način tumače Pravilo 94. Oni smatraju da je činjenica koja je formalno primljena na znanje prihvaćena kao apsolutno tačna, a ne da se samo pretpostavlja njena istinitost. Tužilaštvo tvrdi da je, upravo zbog ovako različitih tumačenja, potrebno da se o ovom pitanju izjasni Žalbeno veće.

Pretresno veće je, navodno, odbilo da primi na znanje 252 činjenična pasosa iz predmeta koji su prošli sve instance žalbe zato što su ocenili da su oni bili tema intenzivne rasprave između strana. Takođe su napomenuli da bi 'skupno prihvatanje činjenica iz presude koju je donelo drugo Pretresno veće na osnovu dokaza koje su videli, bilo neispravno tumačenje Člana 94(B) i bilo bi u suprotnosti sa pravom optuženog na nepristrasno suđenje...' Drugim rečima, različiti suci mogu da donesu različite zaključke na osnovu istog dokaznog materijala. Činjenice, pa makar one već prošle sve instance žalbe, moraju da budu dobro analizirane pre nego što ih prihvate sudije u drugom predmetu. Ako Pretresno veće odobri molbu tužilaštva da im se dozvoli da se obrate Žalbenom veću, za nadati se da će ono da pojasni ovu zbrku. U međuvremenu, tužilaštvo je izgubilo još jednu rundu u svojim nastojanjima da iznese maksimalni obim dokaza unutar vremenskog roka koje im je nametnuo Sud.

STATUS PREDMETA I PRODUŽETAK ROKA: 17. aprila 2003., tužilaštvo je uložilo molbu da im se produži rok za iznošenje dokaza. U odluci od 25. jula 2002., Veće je odredilo 16. maj 2003. kao krajnji rok do kada tužilaštvo mora da iznese sve dokaze za sve tri optužnice. Nakon što je izgubljeno nekoliko radnih sedmica zbog Miloševićeve bolesti, Veće je produžilo ovaj rok za 54 dana. Uz to, Veće je ograničilo broj svedoka i vreme za svaku fazu dokaznog postupka. Kancelarija tužilaštva ističe da je to rezultovalo situacijom da tužilaštvo mora da završi svoj deo dokaznog postupka najkasnije 16. maja. 2003., ili pre toga, ako do tada bude ispitano 177 svedoka, a da 'ta formula nije primenjiva na suđenje za krivična dela.'

Kancelarija tužilaštva je navela sve mere koje su poduzeli u nastojanju da poštuju vremenske rokove i druga ograničenja koja je nametnulo Pretresno veće, a da pri tome iznesu dovoljno dokaza da neosporno dokažu navode optužnice. Izbacili su neke navode optužnice i znatno smanjili broj zločina počinjenih u Bosni koji će da budu dokazno obrađeni (sa 47 na 11, od kojih o samo pet svedoče svedoci uživo.) U podnesku je tužilaštvo potestilo da je Veće odbilo većinu njihovih predloga za uštedu vremena (premda su svi predlozi bili u skladu sa Pravilnikom Suda). Odluka Veća da dozvoli unakrsno ispitivanje svedoka 92bis (čije je direktno svedočenje izneto u pisanom obliku) je rezultovala znatnim vremenskim gubicima za tužilaštvo, jer optuženi troši vreme koje je njima dodeljeno u dokaznom postupku za unakrsno ispitivanje svedoka. Nedavno je, međutim, Pretresno veće odlučilo prihvatiti da neka svedočenja 92bis svedoka a da ne dozvoli Miloševiću da ih unakrsno ispituje.

Tužioci su u podnesku još i rezimirali dosadašnje suđenje -- koliko svedoka je već svedočilo a koliko ih tek dolazi, način svedočenja (pisano ili usmeno), i koji delovi optužnice su već obrađeni. Delovi optužnice koji se odnose na Kosovo i na Hrvatsku su uglavnom obrađeni, a Bosna je tek počela. Tužilaštvo je podelilo buduće svedoke u tri kategorije: 1) one koje smatraju ključnim, 2) one čija svedočenja koriste da se stekne bolje razumevanje predmeta i ponašanja optuženog, i 3) one čije pisane svedočenja tužioci žele da iznesu po Pravilu 92bis, zato što upotpunjavaju sliku.

Tužioci su najavili da nameravaju da i dalje rediguju spisak svedoka, ovisno od političkih i drugih promena koje utiču na svedoke. U hrvatskoj fazi suđenja, na primer, otkazana su svedočenja čak 14 svedoka kada je pristao da svedoči jedan insajder. Pretpostavlja se da će i nedavno ubistvo premijera Zorana Đinđića da utiče na svedoke.

Tužilaštvo je procenilo da će, pod sadašnjim ograničenjima, morati da preskoči veće delove ključnih

elemenata optužnice. Oni nisu od Veća zatražili da postavi novi rok za završetak dokaznog postupka. Tužioci se ne slažu sa tim pristupom, već imaju za cilj da u potpunosti iznesu dokaze protiv optuženog, na najekspedijivniji mogući način. Zato su zatražili od Veća da 'dozvoli da tužilaštvo nastavi dokazni postupak sve dok ne budu saslušani svi najavljeni svedoci (kategorije 1, 2 i 3), ili dok ne budu saslušani oni svedoci za koje Veće smatra da trebaju da budu saslušani da bi tužilaštvo dokazalo optužnicu...' U biti, tužioci su rekli sudijama ili da im dozvole da iznesu dokaze koje smatraju važnima, ili da preuzmu inicijativu i sami odluče koji su dokazi bitni. Iza šturog pravnog jezika krije se frustracija tužilačkog tima.

I Veće ima svoje frustracije nakon 14 meseci rada sa optuženim koji insistira da se samostalno brani, koji ne priznaje legitimitet Suda i koji povremeno oboljeva i zadržava suđenje. Ni Miloševićeva pozicija nije stabilna. Osim što ima zdravstvenih problema, verovatno je izgubio i dobar deo mreže saradnika koji su mu pomagali da se pripremi za unakrsna ispitivanja svedoka. Očigledno je izgubio kontakt sa svojim glavnim uporištem, suprugom Mirom Marković, koja se navodno krije negde u Rusiji pred srpskim vlastima koje žele da ju ispitaju u vezi sa ubistvom Ivana Stambolića.

Location: [Balkans](#)
[Macedonia](#)
[Serbia](#)
[Kosovo](#)

Focus: [Coalition for International Justice \(CIJ\) Trial Reports Archive \(Bos-Hrv-Srp\)](#)

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/pravno-proceduralne-dileme>